

KAZAK TÜRKÇESİNDE AKRABALIK TERİMLERİ

Erdal AYDOĞMUŞ*

Öz

Dil ve kültür ayrılmaz bir bütündür. Bir milletin yaşam biçimi, kültürü dile etki eder. Türk lehçeleri diğer dillerle karşılaştırıldığında Türk lehçelerinin akrabalık terimleri yönünden oldukça zengin olduğu görülmektedir. Bu da Türk kültürünün temelini sağlam olduğunu göstermektedir.

Akrabalık yoluyla güçlü bir toplum yapısının oluşacağını bilinciyle; Türkler arasında akrabalık ilişkilerine önem verildiğini ve bunun sonucu olarak da bu ilişkilerin dile yansıtılarak dilin akrabalık terimleri açısından zengin bir duruma geldiği söylenebilir.

Türklerde çekirdek aile yerine büyük aile modeline önem verilmiştir. Büyük aile modeli de elbette akrabalık terimlerinin gelişiminde rol oynamıştır. Bundan dolayı akrabalık terimleri dile yansıtılarak Türk lehçelerinin söz varlığının zenginleşmesini sağlamıştır.

Bu çalışmada Kazak Türkçesindeki akrabalık terimleri ele alınarak akrabalık terimleri hakkında bilgi verildi.

Anahtar Kelimeler: Dil, Kültür, Kazak Türkçesi, Akrabalık Terimleri, Sözcük Varlığı.

THE TERMS OF KINSHIP USED IN KAZAKH TURKISH

Abstract

Language and culture are inseparable. The way of life of a nation affects to the language. When Turkish dialects are compared to other languages, it is seen that Turkish dialects are very rich in terms of kinship. This shows that the basis of Turkish culture is strong.

Conscious of the formation of a strong society through kinship; It can be said that the importance of kinship relations among the Turkish people have given and as a result, these relations are reflected in the language and it is rich in terms of language kinship.

Turkish people have given a great attention to the big family model instead of a little family. The big family model, of course, played a role in the development of kinship terms. Hence, kinship terms reflected the language and enabled the enrichment of the vocabulary of the Turkish dialects.

In this study, kinship terms in Kazakh Turkish are discussed and information about kinship is given.

Keywords: Language, Culture, Kazakh Turkish, Kinship Terms, Vocabulary.

GİRİŞ

Dil ve kültür ayrılmaz bir bütündür. Her ikisi birbirini besleyerek bir milletin hayatta tutunmasını sağlar ve dil- kültür ilişkisi dünya döndükçe devam eder. Yaşam biçimleri, kültürleri milletlerin diline etki etmiştir. Bu da dil- kültür ilişkisinin ayrılmaz bir bütün olduğu kanısını güçlendirmektedir. Bir milletin köklü bir geçmişe, köklü bir kültüre ve yaşayış

* Yrd. Doç. Dr., Ardahan Üniversitesi, İBEF, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, erdalaydogmus40@gmail.com

biçimine sahip olup olmadığı hakkında dillerindeki akrabalık terimlerinin zenginliğine ya da yavanlığına bakarak görüş elde edebiliriz.

Bir dilin akrabalık adlarındaki sayısal azlık- çokluk toplum yaşamındaki aile ve akrabalık ilişkileri ile doğrudan ilgilidir. (Aksan, 1998: 45)

Akrabalık terimlerinin oluşmasında kan bağı etkili olmakta ve bu terimlerin temelini kan bağına göre akrabalıkla ilgili farklı terimler oluşturmaktadır. Bunun dışında akrabalık terimlerini nikâh bağına göre oluşan terimler, evlatlık edinmeyle oluşan terimler, olarak sıralayabiliriz.

Dünya dillerinde birkaç akrabalık terimi için tek bir sözcük kullanırken Türkçede her tür akrabalık için ayrı ayrı terim kullanılmaktadır. (Güllüdağ, 2012: 206). Elbette her dilde akrabalık terimleri vardır. Dünya dillerine baktığımızda köklü bir geçmişe sahip olan Türklerin akrabalık terimleri konusunda zenginliği dikkat çekmektedir. Türk lehçelerindeki akrabalık terimleri diğer dillerle karşılaştırıldığında Türk lehçelerindeki zenginlik diğer dillerde görülmemektedir. Türkiye Türkçesi başta olmak üzere diğer Türk lehçelerinde hala/ teyze ve dayı/ amca gibi terimler için ayrı ayrı terimler kullanılırken başta batı dilleri İngilizce, Rusça vb. olmak üzere çoğu dünya dilinde yukarıda belirtilen terimler için tek bir terim akrabalığı karşılamaktadır.

Hem kan hem de evlilik yoluyla çeşitli şekillerde insanların birbirine yakın olması durumuna genel olarak akrabalık denir. Yaşayan dillerin sözcükleri içerisinde oldukça önemli kelime gruplarından birisi de akrabalık adlarıdır. (Yavuz, 2013: 71- 91)

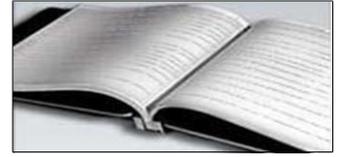
Hem kan, hem de evlilik yoluyla, çeşitli şekillerde insanların birbirlerine yakın olması durumuna, genel olarak akrabalık denir. Biz Türklerin, sosyal hayatlarının gelişmesinde ise, akrabalığın büyük önemi vardır. (Gömeç, 2001: 714- 724)

Yeryüzünde yaşayan insanların çok kullandıkları kelimelerden bir grubu da akrabalık adlarıdır. Çocuk, bir şeyden korktuğunda ya da yardım isteyeceğinde “anne!” diye bağırr; babasına güvenir, ağabeyini, ablasını ve kardeşlerini sayar ve sever; dede, nine, amca, dayı, hala, teyze, gibi akrabalarını sık sık ziyaret eder ve gönüllerini alır. Bu da gösteriyor ki, akrabalık adları dediğimiz bu adlar, insanoğlunun hayatında devamlı rol oynar. (Gülensoy, 1973-1974: 283- 318)

Akrabalık terimleri dilcilerin dikkatini çekerek dilciler tarafından ele alınıp incelenmektedir. Türkiye Türkçesi başta olmak üzere diğer Türk lehçelerindeki akrabalık terimleriyle ilgili birçok çalışma yapılarak Türkçenin akrabalık terimleri açısından zenginliği yapılan çalışmalar sonucunda ortaya konmuştur.

Kazak Türkçesi de akrabalık terimleri yönünden oldukça zengindir. Kazak Türkleri de diğer Türk boylarında olduğu gibi akrabalığa önem veren bir Türk boyudur. Geçmişten günümüze kadar akrabalık ilişkileri en iyi şekilde sürdürülmektedir.

Kazaklar, Türk halklarının kadim bozkır kültürünün yani konar göçer hayatının en son temsilcilerinden biridir. Birçok Türk boyu konar göçer hayatı terk ederek şehirleşmeye asırlar öncesinden geçmişlerdir. Konar göçer hayatta güçlü olan akrabalık ilişkilerinin şehir hayatında törpülediği bir gerçektir. (<http://www.abdulvahapkara.com/akraba-isimleri/> 29.12.2017).

Türkiye Türkçesinde başta olmak üzere diğer Türk lehçelerinde akrabalık terimleri üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu konuda “Türk Dillerinde Akrabalık Adları”, 1999, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 15, yayımlayan: Mehmet Ölmez, Simurg Yayıncılık, İstanbul, çalışmasında Yong-Song Li genişçe bir kaynakça göstermiştir. Bu kaynakça dışında Tuncer Gülensoy “Altay Dillerindeki Akrabalık Adları Üzerine Notlar” (Gülensoy, 1973-1974: 283-318), Abdulkadir Donuk “Türklerde Akrabalık Adları” (Donuk, 2000: 79- 144), Emiroğlu (Emiroğlu, 2012: 1691-1710): Saadetin Gömeç “Divanü Lûgat-it- Türk’te Akrabalık Bildiren Terimler” (Gömeç, 2001: 714- 724), Abdulvahap Kara “Kazak Türkçesi Örneğinde Türk Dilinin Zenginliklerinden Biri Akraba İsimleri” (Kara <http://www.abdulahap Kara.com/akraba-isimleri/> 29.12.2017), Serdar Dağıstan “Kırgız Türkçesinde Akrabalık Adları” (Dağıstan, 2016: 433- 437), Tölökova - Nasirov “Kırgız Elinin Tuğan- Tuuşkandık Mamilege Baylanıştuu Terminologiyalık Leksiyası” (Tölökova, E.T.- Nasirov 2004: 106- 123) gibi muhtelif çalışmalar da yapılmıştır.

Yukarıda bahsedilen çalışmalarda adlar muhtelif tasniflerle ele alınmıştır. Bu çalışmada Tölökova– Nasirov’un çalışmasındaki tasnifi esas alınmıştır. Burada öncelikle kan bağıyla ilgili akrabalık terimleri ve nikâh bağına esas alan akrabalık terimleri ölçü alınmıştır. Adı geçen akrabalık terimlerinin Türkiye Türkçesindeki karşılıkları sözlük kısmında verilmiştir.

Kazak Türkçesindeki akrabalık terimleri üç grupta ele alındı: 1. Kan bağına göre akrabalık terimleri, 2. Nikâh bağına göre akrabalık terimleri, 3. Diğer terimler.

1. KAN BAĞINA GÖRE YAKINLIK BİLDİREN TERİMLER

Soy ve genetiğin devamlılığında kan bağı birinci dereceden ölçüttür. Bu sebeple akrabalıkta da kan bağı ayırt edici bir unsurdur. Kan bağı anne ve baba yoluyla geçmektedir. Mitolojik dönem sonrası ataerkil aile sisteminin geçerli olduğu Türklerde birincil değer babadır. Daha çok kültür taşıyıcısı olarak bilinen anne ise ikincildir (Aydoğmuş, 2013: 314- 320).

1.1. Baba Esaslı Akrabalık Terimleri: Burada diğer Türk boyları arasında da ortak kullanılan Türkçe kaynaklı adlandırmalar ile daha çok Farsça yoluyla geçmiş isimler bulunmaktadır. Bunlar, “ana, ata- ana, ata, ata- baba, ağayın, ağayın- jekjat, ağa, apa, äke, äke- baba, äke- şeşe, äldi, äpke, ävlet, baba, bala, bala- şağa, kenje, nemene, nemere, nemere- şöbere, perzent, säbiy, tuqım, tuvajat, tuvıstas, ul, ul- kız, urpaq.” şeklindedir.

1.2. Anne Esaslı Akrabalık Terimleri: Anne tarafının ikincil olduğunun göstergesi adlandırmalara da yansımaktadır. Annenin, ana ve babaları ortak terimlerle adlandırılırken erkek ve kız kardeşi belirtmede ayrı terimler kullanılmıştır. Anne tarafı akrabalar için “nağaşı”, dayı için “nağaşı ağa” kullanılırken, teyze kavramını “nağaşı äpke” kelimesi karşılamaktadır.

1.3. Ortak Terimler: Hem anne hem de babadan kan bağı olan terimler “äje, böle, jiyen” kelimeleridir.

1.4. Kardeşler Arasındaki Akrabalığı Anlatan Terimler: Kan bağına göre adlandırmalardan biri de öz kardeşler arasındaki adlandırmalardır. Bunlar “ağa, ağayın, äpke, bavır, egiz, emşektes, qandas, ini, ini- qarındas, äkə, äkə- ükə, tuğışkən-bır tuğan, qarındas, ini, ini- qarındas” şeklindedir.

1.5. Kan Bağı Olmadan Akrabalığı Anlatan (üveylik bildiren) Terimler: Eski Türkçe “anne” karşılığında olan “ög” kelimesi bu adlandırmada temel kelimedir. Bu kelime ek alarak “ögey- annesiz” kavramı olarak kullanılmaktadır. Türklerde babasız karşılığı “yetim” kelimesi sadece şahsa yönelik kullanılır. Aynı aile bireylerini oluşturmalarına rağmen eşit derecede kan bağına sahip olamadığından ayıt edici unsur olarak “ögey” kelimesi kullanılır. Bu kelime ata, anne, kız ve oğul kelimeleri ile kavramları karşılar. (Aydoğmuş, 2013: 314-320). Bunlar “ögey, ögey äke, ögey şeşe, ögey bala, ögey kız, ögey oğıl” şeklindedir.

2. NİKÂH BAĞINA GÖRE TERİMLER

Aile oluşturmada nikâh esastır. Kız evlendikten sonra doğrudan erkeğin ailesi ile birlikte anılır ve aynı sorumluluklara sahiptir. Baba evinden ayrılırken verilen “kalın”(başlık parası) aslında kızın baba tarafından maddi olarak da ayrılmasının göstergesidir. Kalın ile başlığı ayırt etmeliyiz günümüzde anlaşılan başlık ile kalın aynı fonksiyonda değildir muhtemelen başlık kalın kavramını olarak gelmiş ancak uygulamada değişmeler olmuştur. Evlenen kız artık hukuken erkeğin ailesi içerisinde yer alır. (Aydoğmuş, 2013: 314- 320)

Hem erkek tarafının hem de kadın tarafının akrabalarını isimlendirmede “kayın” kelimesi ortak kavramdır. Bu kelime Çobanoğlu tarafından (Çobanoğlu, 2010: 245- 247) mitolojik devirlere kadar indirgenmekte bugün Karaimler gibi bazı Türk boylarında kutsal ağaç olarak da adlandırılan “kayın” ağacı ile kavram olarak birleştirilmektedir. Bu ağaç etrafındaki kutsallaştırma Türkler yoluyla Rus kültür ve inancına da geçmiştir. Rusların “kutsal ağaç” olarak adlandırdıkları beryuza (huş ağacı) ve bundan elde ederek içtikleri (beryuza voda) “kutsal su” inancı da Türklerin ağaç kültürüyle ilgilidir. Orta Amerika’da özellikle Meksika, Belize ve Guetemala yerli halkları arasındaki “kutsal ağaç” seybal kültü de dikkat çekici ölçüde benzerlik göstermektedir. (Aydoğmuş, 2013: 314- 320)

Nikâh bağına göre adlandırmalar erkek (damat), kadın (gelin) merkezli ve onların taraflarına göre adlandırmalardan oluşur.

2.1. Gelinin Kocasını ve Akrabalarını Bildiren Terimler: Bu terimler “qayın, ata- ene, baja, ene, eneli, abısın, abısın- ajın, er, jubay, küyev, qudaşa” şeklindedir.

2.2. Damadın Hanımını ve Akrabalarını Bildiren Terimler: Bu terimler “qayın, ata- ene, baja, ene, eneli, baldız, qudaşa” şeklindedir.

2.3. Damat ve Gelinin Küçük Kardeşleri Tarafından Damat ve Geline Söylenen Terimler: Bu terimler “jezde, jeñge” şeklindedir.

2.4. Gelin ve Damat Olmak Üzere Onların Akrabalarını Bildiren Terimler: Bu terimler “ağayın- avkım, ağayın – tuğan, jaqın- jora, jaqın- jurağat, jegjat, jegjat- jurağat, kelin, quda, qudabala, qudağiy, quda- jekjat, quda- qudağiy, qudanda, süyektes, törkin, tuvğan- tuvısqan, tuvısqan- tuvğan, tuvma, tuvıs” şeklindedir.

3. DİĞER TERİMLER

Burada kadın, erkek, evlenmek, boşanmak, yaşlı erkek, yaşlı kadın vs. gibi terimler verilmiştir. Bu terimler “asırap alınğan bala, ajuras- , báybişe- toqal, boydaq, bozbala, boyjetken, emşektes, erli- zayıptı, javşı, jetim, jesir, joldas- jora, joralast, kelin- keşpik,

kempir, kindik şeşe, nekelendir- , nekesi qılınğan, otbası, şal, şal- kempir, törkindes, tizeles, üylen- , äyel, qartañ, qatın- qalaş, qosaqsız, qız- bozbala’’ şeklindedir.

SONUÇ

Milletlerin kelime hazinelerinden onların kültür ve sosyal hayatlarıyla ilgili bilgileri de öğrenebiliriz. Dilin sözvarlığı içinde akrabalık terimleri bu konuda doğru bilgiler vermektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi Türklerin dışındaki milletlerin diline göz atıldığında akrabalık terimlerini oluşturan kelime hazinelerinin zengin olmadığı görülmektedir.

Kazak Türkçesinde kullanılan toplam yüz yirmi iki akrabalık terimi belirlenmiştir. Bu sayı bu çalışma sonucunda çıkan tespitlerin göstergesidir. Kazak Türkçesinde akrabalıkla ilgili daha fazla ve çeşitli terimler bulunabilir.

Tespit edilen akrabalık terimlerinden dikkat çekici durumlardan biri evlilikle birlikte yeni akrabalık terimlerinin ortaya çıkması ve bu terimlerin çok olmasıdır. Özellikle de hısımlıkla ilgili farklı terimler bulunmaktadır.

Kazak Türkçesinde kullanılan akrabalık terimleri ile Türkiye Türkçesi başta olmak üzere diğer Türk lehçelerinde kullanılan akrabalık terimlerinin içinde ortak olanlar vardır. Ancak morfolojik, fonetik değişiklikler görülmektedir.

Tespit edilen akrabalık terimleri yapıları bakımından basit (jezde, jeñge), birleşik (ögey äke, ögey şeşe) ve türemiş olarak üç grupta karşımıza çıkmaktadır.

Kan ve nikâh birlikteliği dışında geleneklerle ortaya çıkmış olan evlilik töreninde sağdıç ve hem gelin hem de damat için yakın çevreden seçmiş oldukları vekil anne ve vekil baba gibi kimseler de artık aile fertlerinden sayılmakta, onlar da birer akraba gibi adlandırılmaktadır. Sözlük kısmında Kazak Türkçesindeki akrabalık terimlerinin Türkiye Türkçesi karşılıkları verilmiştir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1998), Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, TDK Yayınları, Ankara.
- Aydoğmuş, E. (2013), Türk’e Ad Veren Türklerde Akrabalık Adları, V. Uluslararası Türkoloji Kongresi, Türkistan, 314- 320.
- Bayniyazov, A., Bayniyazova, J., Koç, K., (2012), Türkiye Türkçesi- Kazak Türkçesi Sözlüğü, Almatı.
- Çobanoğlu, Ö. (2010), Batı Sibiryâ Türk Kültürü Tetkiklerine Göre Kayın Ağacının Türk Mitolojisinde ‘Kutsal’laşmasının Maddî Kültürel Nedenleri, Orhun Yazıtlarının Bulunuşundan 120 Yıl sonra Türklük Bilimi ve 21. Yüzyıl konulu 3. Uluslar arası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu, Ankara, 245-247.
- Dağıstan, S. (2016), Kırgız Türkçesinde Akrabalık Terimleri, Uluslararası Türk Dünyasında İlmî Araştırmalar Sempozyumu, Kastamonu, 433- 437.

- Donuk, A. (19-20 Mayıs 2000), Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesindeki Müşterek Akrabalık Adları, Kırgızistan'ın Oş Şehrinin Kuruluşunun 3000. Yıl dönümü Münasebetiyle Milletlerarası İlmî Konferans, Bişkek.
- Donuk, A. (2000), Türklerde Akrabalık Adlar, Tarih Boyunca Türklerde Ev ve Aile Semineri, İstanbul, 79-144.
- Emiroğlu, S. (2012), Türkçe Sözlükteki Akrabalık Adlarının Tasnifi, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/4, Ankara, p. 1691-1710.
- Gömeç, S. (1999) Kök Türkçe Belgelerdeki Bazı Akrabalık İsimleri, VII. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, İstanbul.
- Gömeç, S. (2001), Divanü Lûgat-it-Türk'de Akrabalık Bildiren Terimler, Türk Kültürü, 39/464, Ankara.
- Gülensoy, T. (1973- 1974), Altay Dillerinde Akrabalık Adları Üzerine Notlar, TDAY Belleteri, TDK, Ankara, 283- 318.
- Güllüdağ, N. (2012), Karay Türklerinde Akrabalık Adları, The Journal of Academic Social Science Studies, 5/6, 205- 217.
- Kazak Tilinin Tüsindirme Sözlüğü, (2008), Almatı.
- Koç, K. , Bayniyazov, A., Başkapan, V. (2012), Kazak Türkçesi Türkiye Türkçesi Sözlüğü. Almatı.
- Tölökova, E.T.- Nasirov, Ş.H. (2004), Kırgız Elinin Tuugan- Tuuşkandık Mamilege Baylanışyuu Terminologiyalık Leksiyası, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 12, Bişkek, 105-123.
- Yavuz, S. (2013), Türkiye Türkçesi Ağızlarında Akrabalık Adları, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Elazığ, 71- 91.
- Qazaqstan Respublikasının Mädeniet jäne aqparat Ministriligi Til Komiteti, Qazaq Tiliniñ Tüsindirme Sözdigi, (2008), Almatı.

Sözlü Kaynaklar

Bayniyazov, Ayabek, (1967) Kazakistan, Öğretim üyesi.

İnternet Kaynakları

<http://www.abdulvahapkara.com/akraba-isimleri/> (Erişim tarihi: 29.12.2017).

Kısaltmalar

KTTT: Kazak Türkçesi- Türkiye Türkçesi Sözlüğü

TTKT: Türkiye Türkçesi- Kazak Türkçesi Sözlüğü

KTTS: Kazak Tilinin Tüsindirme Sözlüğü

SK: Sözlü Kaynak

KAZAK TÜRKÇESİNDEKİ AKRABALIK TERİMLERİNİN SÖZLÜĞÜ

A

- abısın:** elti (KTTT s.13)
abısın- ajın: kardeş, akraba kimselerin hanımları (KTTT s.13)
ağa: yaşça büyük erkek (KTTT s.15)
ağayın: bir babadan olan kardeşler KTTT s.15)
ağayın- avkım: hısım akraba KTTT s.15)
ağayın- jekjat: aynı soydan gelen akrabalar (KTTT s.16)
ağayın- tuğan: akraba (KTTT s.16)
ana: ana (anne) (KTTT s.42)
apa: abla (KTTTs.46)
ata: dede (KTT s.56)
ata- ana: ana- baba, edevayn (KTTT s. 56)
ata- baba: ecdat (KTTT s.56)
ata- ene: kayınbaba- kayınana (KTTT s.56)
asırap alınğan bala: evlatlık (TTKT s.180)
ajıras-: boşan- (KTTT s.19)

B

- baba:** atalar (KTTT s.75)
baja: bacanak (KTTT s.76)
bala: çocuk (KTTT s.81)
bala- şağa: (KTTT çoluk çocuk s.82)
baldız: baldız (KTTT s.83)
bavır: kardeş (KTTT s.90)
bäybişe- toqal: kuma (TTKT s. 309)
boydaq: bekar (KTTT s.100)
boyjetken: genç kız (KTTT s.100)
bozbala: delikanlı, yiğit (KTTT s.100)
böle: kuzen (KTT s.104)

E

- egiz:** ikiz (KTT s.152)
emşektes: 1. kardeş olan kimseler (KTT s.157)
emşektes: 2. sütkardeş (TTKT s. 413)
ene: kayınvalide, kanana (KTTT s.158)
eneli: kaynanası olan kimse (KTTT s.158)
er: koca (KTTT s.160)
erli- zayıptı: karı- koca s.16)

İ

- ini:** küçük erkek kardeş (KTTT s. 776)
ini- qarındas: erkek ve kız kardeş, kardeşler (KTTT s. 776)

J

- jaqın- jora:** akraba (KTTT s.177)
jaqın-jurağat: yakın akraba (KTTTs.177)
javşı: dünürücü (TTKT s.158)
jegjat: uzak akraba (KTTT s.198)
jegjat- jurağat: uzak yakın tüm akrabalar (KTTT s.198)
jetim: yetim (KTTT s.206)
jezde: enişte (KTTT s.199)
jeñge: yenge (KTTT s.203)
jesir: dul (KTTT s. 205)
jiyen: yeğen (KTTT s.207)
joldas- jora: eş, dost, akraba (KTTT s.210)
joralast: yaşıtlı, akran (KTTT s.212)
jubay: kadın, erkek eş (KTTT s. 216)

K

- kelin:** gelin (KTTT s.264)
kelin- keşpik: genç bayanlar, gelinler (KTTT s.264)
kempir: koca karı, yaşlı kadın (KTTT s.265)
kenje: en küçük çocuk (KTTT s.267)
kindik şeşe: ebe (TTKT s.162)
küeyv: 1. damat (KTTT s. 300)
küeyv: 2. koca (KTTT s. 300)
küeyvjoldas (jigit): düğünde damadın sağdıçısı (KTTT s. 425)

N

- nağası:** akrabalar (anne tarafı) (KTTT s.467)
nağası ağa: dayı (TTKT s. 130)
nağası äpke: teyze (TTKT s. 440)
nemene: beşinci göbekten torun (KTTT s: 474)
nemere: torun (KTTT s. 474)

nemere- şöbere: bir atanın torunları (KTTT s. 475)

nekelendir-: nişanlan- (TTKT s. 346)

nekesi qılınğan: nişanlı (TTKT s. 346)

O

otbası: aile, ocak (KTTT s. 497)

Ö

ögey: üvey (KTTT s.500)

ögey äke: üvey baba (TTKT s. 460)

ögey şeşe: üvey anne (TTKT s. 460)

ögey bala: üvey çocuk (TTKT s. 460)

ögey qız: üvey kız (TTKT s. 460)

ökil ata: manevi baba (KTTS s.650)

ökil äke: düğünlerde damat ve gelin için yakın çevreden seçilen vekil baba (KTTS s.650)

ökil bala- ökil kız: düğünde seçilen vekil babanın damadı ve gelini. (KTTS s. 650)

P

perzent: oğul, çocuk, evlat (KTTT s.523)

S

säbiy: bebek, küçük çocuk (KTTT s. 555)

süyektes: hısım, akraba, dünür (KTTT s.579)

Ş

şal: yaşlı erkek (KTTT s.723)

şal- kempir: yaşlı kadın erkek (KTTT s.725)

şeşe: anne, ana (KTTT s.742)

şöbere: üçüncü kuşak torun (KTTT s.748)

T

täte: abla, teyze (KTTT s. 619)

törkin: gelinin akrabaları (KTTT s. 644)

törkindes: aynı yerden olan gelinler (KTTT s. 644)

tuqım: soy (KTTT s.650)

tuvajat: sekizinci göbekten torun (KTTT s. 647)

tuvğan- tuvıskan: hısım, akraba (KTTT s.647)

tuvma: hısım, akraba (KTTT s. 647)

tuvis: akraba (KTTT s.648)

tuvisqan: akraba kimseler (KTTT s. 648)

tuvisqan- tuvğan: hısım akraba (KTTT s.648)

tuvistas: akraba, soydaş (KTTT s. 649)

tuvis- tuma: yakınlar, hısım akraba (KTTT s. 649)

tizeles: yaşıt, akran (KTTT s. 673)

U

ul: erkek çocuk, oğul (KTTT s. 687)

ul- kız: erkek ve kız (KTTT s.687)

urpaq: nesil, kuşak (KTTT s.690)

Ü

üylen- : evlen- erkekler için (KTTT s.698)

Ä

äje: nine, büyükanne (KTTT s.65)

äyel: kadın (KTTT s.67)

äke: baba (KTTT s.67)

äke- baba: ecdat (KTTT s.67)

äke- şeşe: anne baba, ebeveyn s.68

äldi: bebek (KTTT s.69)

äpke: 1.abla (KTTT s.71)

äpke: 2.hala (TTKT s. 220)

ävlet: sülale (KTTT s.73)

Q

qayın: kayın (KTTT s.327)

qandas: akraba, kardeş (KTTT s.339)

qartañ: yaşlı, ihtiyar (KTTT s.353)

qarındas: küçük kız kardeş (KTTT s.354)

qatın- qalaş: kadınlar (KTTT s.360)

qosaqsız: eşsiz, dul (KTTT s. 386)

quda: dünür (KTTT s. 393)

qudabala: gelin ile damadın erkek kardeşlerine veya akraba çocuklarına karşı söylenen ifade (KTTT s. 393)

qudağiy: bayan dünür (KTTT s. 393)

quda- jekjat: hısım akrabalar (KTT s. 393)

quda- qudağiy: dünürler (KTTT s. 393)

qudanda: dünür (KTTT s. 393)

qudaşa: baldız, görümce (KTTT s. 393)

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 65 Ocak - Şubat 2018

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

qız- bozbala: kızlar ve yiğitler, gençler
(KTTT s.408)

qız joldas: düğünde gelinin sağdıçı (SK)
(Ayabek Bayniyazov, Kişisel Görüşme,
01.12.2017)